

Dr. Kovács Gyula–Dr. Lancsár Károly Bence¹¹⁰

Felülvizsgált nyomozati kihallgatási protokoll, gyermekkorú sértettek és tanúk kihallgatásához¹¹¹

I. Szerkesztői előszó

A)

Az új büntetőeljárásról szóló T/13972. törvényjavaslatot (a továbbiakban: Törvényjavaslat) az igazságügyi miniszter 2017 februárjában terjesztette az országgyűlés elé. A Törvényjavaslatot az Országgyűlés 2017. június 13-i ülésnapján elfogadta (a kihirdetésére lapzártánkig még nem került sor), az új büntetőeljárásról szóló törvény 2018. július 1-jétől lép hatályba.

Témánk (a gyermekkorú¹¹² sértettek és tanúk kihallgatása) szempontjából a hatályos Be.¹¹³ 207. § (4) bekezdésének van meghatározó jelentősége. A hivatkozott törvényhely szerint: *a nyomozási bíró a vádirat benyújtása előtt az ügyész indítványára kihallgatja a tizennegyedik életévét be nem töltött tanút, ha megalapozottan feltehető, hogy a tárgyaláson történő kihallgatása a fejlődését károsan befolyásolná. A tanú kihallgatásának indítványozását a törvényes képviselő, a gondozó és a tanú érdekében eljáró ügyvéd az ügyésznél kezdeményezheti.*

Vizsgáljuk meg, hogy a 2018. július 1-jétől hatályba lépő új büntetőeljárásról szóló törvény (a továbbiakban: új Be.), miképpen rendezte ezt a kérdéskört?

A nyomozási bíró tevékenységével kapcsolatos általános eljárási szabályokat, a bíróság eljárásának formáit, a bíróság ülésének az előkészítését, magát az ülést, az ügyiratok alapján történő bírósági eljárást, a bíróság döntéseit és a jogorvoslással összefüggő rendelkezéseket az új Be. Tizenkettedik Része (A bíróság eljárása a vádemelés előtt) – azon belül pedig a 463–483. § – tartalmazza.

Az új Be. a nyomozási bíró feladatait – *Általános eljárási szabályok* címszó alatt – a 464. §-ban sorolja fel. E feladatok között azonban – a hatályos büntetőeljárásról szóló törvényvel ellentétben – nem szerepel a tizennegyedik életévét be nem töltött személy (a továbbiakban: gyermekkorú) – meghatározott feltételek megléte esetén történő – kihallgatása [lásd a már hivatkozott hatályos Be. 207. § (4) bekezdését]. Ebből eredően az új Be. hatálybalépését követően a

---

¹¹⁰ Dr. Lancsár Károly Bence szakvizsgázott jogász, bűnügyi szakjogász, a Fővárosi Törvényszék Büntető Kollégiumának bírósági fogalmazója.

¹¹¹ A mű eredeti címe: The National Institute of Child Health and Human Development (NICHD) Protocol. Fordította: Lancsár Károly Bence (a szerkesztő megjegyzése).

¹¹² Gyermekkorú a tizennegyedik életévét meg nem haladott személy.

¹¹³ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.).

gyermekkorú (akár sértett, akár tanú) kihallgatása az ügyész és a nyomozó hatóság (kizárólagos) hatásköre lesz.

B)

A gyermekkorú kihallgatása (a panaszfelvételkor meghallgatása, kikérdezése, tanúként történő kihallgatása; a továbbiakban együtt: kihallgatása) során a lehető legpontosabb vallomás beszerzése, valamint a gyermek lelki sérülésének elkerülése céljából, kiemelkedően fontos a megfelelő, a gyermek érdekeit és életkori sajátosságait figyelembe vevő megközelítés és kérdezési taktika alkalmazása, amely a gyermek kihallgatását végző személy részéről szakértelemet és ezzel együtt megfelelő képzettséget feltételez.

A gyermekkorú kihallgatása során tartózkodni kell a befolyásolására alkalmas kérdésektől. A kérdéseket egyszerű, a gyermekkorú számára világosan érthető szavak és mondatstruktúrák alkalmazásával célszerű megfogalmazni, kerülve a kétértelmű kifejezéseket. Ajánlatos figyelembe venni a kihallgatott életkorából adódó szókincsét, és mellőzni kell a bonyolult fogalomhasználatot, a hirtelen témaváltást, a több kérdés egyszerre történő feltételét (az úgynevezett „*lerohanást*”), vagy a gyermekkorú számára nem, vagy nehezen érthető, elvont fogalmak használatát.

A kihallgatás alkalmával, nyitott kérdések feltevésével lehetőséget kell biztosítani a gyermekkorú számára, hogy a történeteket, a mondanivalóját szabadon előadhassa (ez amúgy is minimum vagy általános krimináltaktikai ajánlás). Tanácsos elkerülni a rávezető kérdéseket, továbbá az eldöntendő, zárt kérdéseket csak a meghallgatás végén, abban az esetben helyénvaló feltenni, ha nyitott kérdéssel az adott probléma nem volt tisztázható.¹¹⁴

A kihallgatásra való felkészülést segítik a különböző, gyermekkorúak kihallgatásával kapcsolatos modellinterjúk ismerete, amelyek közül az egyik legkidolgozottabb a 40.000 kihallgatás kutatási eredményeire támaszkodó, nemzetközi együttműködés keretében kidolgozott NICHD¹¹⁵ Protocol (a továbbiakban: Protokoll). A Protokoll részletes javaslatokat és észrevételeket fogalmaz meg a kihallgatáskor alkalmazandó stílussal, a gyermek memóriájának működésével, a befolyásolhatósággal, a gyermeket érő esetleges megrázkódtatással és lelki sérüléssel kapcsolatban csakúgy, mint a meghallgató személytől elvárható magatartás vonatkozásában.

A Protokollban rögzítette modellinterjú hét egymást követő és egymásra épülő lépésből, valamint függelékből áll. A Protokoll – az 1. Függelékben írt kivételt nem számítva¹¹⁶ –, nem támogatja a rajzolást vagy babák használatát az információnyeréshez, mert téves végkövetkeztetéshez vezethetnek a gyermekkorú agyműködés eredményeképpen.¹¹⁷

---

¹¹⁴ Virág Csaba: *A polgári per igazságossága. Az alaki és anyagi igazságosság emlékezetkutatási kérdései*. Kúriai Döntések, 2013/1. szám, 47–48. oldal (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2013).

¹¹⁵ The National Institute of Child Health and Human Development (NICHD). Magyarul: Nemzeti Gyermek-egészségügyi és Emberfejlődési Intézet.

¹¹⁶ 1. Függelék – Kapcsolatépítés rajzolással, ha a gyermek nem válaszol, zárkózik, ijednek vagy figyelemhiányosnak tűnik a kapcsolatépítési fázis során.

¹¹⁷ Dr. Rainer Lilla: *A gyermekközpontú igazságszolgáltatás polgári jogi aspektusai*, 17–18. oldal. Magyar Bírói Egyesület honlapja – <http://www.mabie.hu/node/2496> (letöltés: 2017. március 1.).

A gyermekkorú kihallgatására vonatkozó, külföldön már jól bevált Protokollból tehát sokat lehetne tanulni és hasznosítani. A Protokollt – különös tekintettel az új Be. nem túl távoli jövőben várható hatálybalépésére –, célszerű lenne minél hamarabb átültetni a hazai (jog)gyakorlatba. Az vitán felüli, hogy a gyermekkorúak sérelmére elkövetett erőszakos és/vagy szexuális bűncselekmények (de lényegében bármilyen más deliktum) nyomozása során a sértett kihallgatása az egyik legfontosabb elem a bizonyítás és a tényállás felderítése szempontjából (a sértett – a terhelt mellett – amúgy is a büntetőeljárás kulcsfigurája, annak ellenére, hogy bizonyos szakmai körökben már-már megveszekedett módon hajtogatják a tárgyi bizonyítási eszközök primátusát).

C)

Sajnos, a helyzet úgy áll, hogy a kérdéses Protokollnak nincs elérhető magyar fordítása. Pontosabban eleddig nem volt, de immár van. Dr. Lancsár Károly Bence bírósági fogalmazó gondolt egy merészet: maga, illetve remélhetőleg mások örömeire és hasznára angolból magyarra fordította az NICHD Protokollt.

Dr. Lancsár Károly Bence munkája ugyan nem hiteles fordítás (eredeti változatban inkább csak nyersfordításnak volt tekinthető), de ami a lényeg: *a gyermek- és fiataikorúak sérelmére elkövetett bűncselekmények nyomozásával foglalkozók, valamint a rendészeti tanintézetek hallgatói számára kifejezetten jól hasznosítható (tan)segédlet.* (A fordító „mankónak” aposztrofálta a munkáját, azonban meglátásom szerint ez annál jóval több.) Most a március 1-jei első vagy eredeti állapothoz képest a finomított (ha úgy tetszik, a fordítás fordítását) és némiképp kiegészített ötödik változatot olvashatja a tisztelt érdeklődő (lényegében folyamatosan csiszolgattuk a művet). A folytatás, vagyis a Protokoll tananyagá vá vagy tansegédletté minősítése (és egyben továbbgondolása), reményeink szerint nem fog sokat várni magára.

Az általunk összeállított *anyag hat részből áll*: szerkesztői előszó; maga a Protokoll; Függelék; a gyermekkorú kihallgatásával összefüggő speciális szabályok, valamint a gyermek- vagy különleges meghallgató szobával kapcsolatos felvetések; szerkesztői utószó; valamint forrás- és irodalomjegyzék.

A *Protokoll* (II. rész) *hét fejezetből tevődik ki*: A) Bemutatkozás; B) Kapcsolatépítés és kommunikációs gyakorlat; C) Az alapszabály elmagyarázása és begyakorlása; D) További kapcsolatépítés és részleges memóriagyakorlat; E) Lényegi szakasz; F) Információtovábbítás; G) A kihallgatás lezárása.

A *Függelékben* (III. rész), amely a Protokoll szerves részét képezi, *a következők olvashatók*: Kapcsolatépítés rajzolással (1. Függelék); Ha további kihallgatás szükséges (2. Függelék); Befolyásolás-mentes támogatási technikák (3. Függelék); 1. Táblázat, amely az eredeti Protokollban nem szerepel, és amely a befolyásolás-mentes támogatási technikákat rendszerezi.

A *gyermekkorú kihallgatásával összefüggő speciális szabályok, valamint a gyermek- vagy különleges meghallgató szobával kapcsolatos felvetések* (IV. rész) néhány, a gyermekkorú kihallgatására vonatkozó sajátos szabályt, továbbá a gyermek- vagy különleges meghallgató szoba alkalmazásával együtt járó felvetést tartalmaznak (lényegében a cím lefedi a tartalmat).

A *szerkesztői utószóban* hangot adok abbéli bizodalmanak, hogy munkánk nem volt hiábavaló, és a Protokoll hasznára válik a jogalkalmazók, illetve a rendészeti tanintézetek hallgatói számára.

A forrás- és irodalomjegyzék a felhasznált szakirodalmat és az internetes hivatkozásokat tartalmazza. Ez utóbbiban az eredeti (angol nyelvű) Protokoll és Függelék linkje is megtalálható. A művet Creative Commons 4.0 licence védi [CC-BY-NC-SA-4.0]!

Dr. Kovács Gyula
szerkesztő

II. A Protokoll

A Protokoll – a függelékeket nem számítva – a következő hét [A)–G)] részből áll: A) *Bemutatkozás*; B) *Kapcsolatépítés és kommunikációs gyakorlat*; C) *Az alapszabály elmagyarázása és begyakorlása*; D) *További kapcsolatépítés és részleges memóriagyakorlat*; E) *Lényegi szakasz*; F) *Információtovábbítás*; G) *A kihallgatás lezárása*.

A) Bemutatkozás

A kamerának:

- Nagy Erzsébet r. százados vagyok. 2017. március 7-én, 10.30 órakor, a gyermekkorú Kiss Katalin sértettet hallgatom ki, a Budapesti XI. kerületi Rendőrkapitányság különleges meghallgató szobájában.¹¹⁸

*Ellenőrizze, hogy az audiovizuális felvevő eszköz, működésben van-e.*¹¹⁹

- Szervusz, Katika. Örülök a találkozásnak. Hogy vagy?
- Engem Nagy Erzsébetnek hívnak, és az a munkám, hogy gyermekeket hallgatok ki, a velük megtörtént dolgokról. Amint látod, van itt egy videokamera is, ami felveszi a beszélgetésünket, így semmi nem fog elfelejtődni az általad elmondottakból. A kamera lehetővé teszi, hogy csak rád figyeljek, és nem vonja el a figyelmemet a jegyzetelés.

A bemutatkozás során a jóindulatú gesztusok nélkülözhetetlenek:

- Jól érzed magad?
- Esetleg szükséged van valamire, nem vagy szomjas?

B) Kapcsolatépítés és kommunikációs gyakorlat

B.1.

- Katika, szeretnék alaposabban megismerni, ezért kérlek, mesélj magadról.

---

¹¹⁸ A felsorolás (listajeles szöveg) a kihallgató közlendőjét rögzíti.

¹¹⁹ A kurzív betűvel szedett szövegrész a Protokoll ajánlásait, javaslatait tartalmazza.

Várjon a gyermek válaszára. Ha a gyermek válaszol, adjon megerősítést és fejezze ki elismerését:

- Köszönöm, hogy mindezt elmondtad, ezáltal egy kicsit jobban megismerhettem.

*Ha úgy gondolja, hogy közvetlenül a beszélgetéssel szükséges folytatni a kihallgatást, ugorjon a **B.3.** pontra. Ha a gyermek (a **B.1.** kérdésre) nem válaszol, rövid választ ad, vagy megakad, mondja ezt:*

- Katika, tudom, most találkoztunk először, de nagyon szeretnék alapsabban megismerni, ezért örülök, hogy beszélgetünk.

*Ugorjon a **B.2.** pontra, ha úgy gondolja, hogy további kapcsolatépítésre van szükség. Ha a gyermek a közömbösség¹²⁰ vagy ellenállás nonverbális jeleit mutatja (pl. értetlenül bámul, idegenkedik), terelje a helyes útra:*

- Katika, nézz rám, kérlek. Kicsit közelebb is ülhetnél, hogy jobban halljam, amit mondasz.
- Ne sírj. Nyugodtan folytasd, amit elkezdted. Ha megosztod velem a gondodat, elmondod, mi a baj, biztosan tudok segíteni.
- Köszönöm, hogy a bizalmadba fogadtál, és kérlek, mesélj még arról, mi történt veled.

B.2.

- Katika, valóban szeretnék jobban megismerni. Ebben segítene az is, ha elmesélnéd, mi a kedvenc elfoglaltságod, mit szoktál az iskolai szünetekben, vagy tanítás után csinálni.

Várjon a válaszra. Ha a gyermek továbbra is a közömbösség vagy ellenállás jeleit mutatja, kérje meg, hogy beszéljen egy választott semleges témáról, mielőtt a kihallgatás elkezdődik (meg lehet kérdezni a gyermek gondviselőjét azokról a dolgokról, amiket szeret csinálni):

- Hallottam, hogy szeretsz rajzolni. Elmondanád, miket szoktál rajzolni?

Kérdezze a gyermeket valamely szemmel látható jellegzetességéről (pl. az öltözködése):

- Látom, hogy a pólódon egy rajzfilm figura van. Ez a kedvenc rajzfilm sorozatodból van? Mesélj róla, mert nem ismerem a filmet, de kíváncsi vagyok rá.

Ajánlja fel a rajzolás lehetőségét a gyermeknek (1. Függelék):

- Katika, nem rajzolnál nekem valamit? Olyasmit, amit szívesen rajzolsz, vagy amit meg akarsz mutatni. Esetleg egy régebbi, kellemes élményedről. Nyugodtan használd a papírt, ceruzát, neked készítettem elő.

---

¹²⁰ Az eredeti (angol) meghatározás szó szerinti fordítása: *kerülés*, illetve *elkerülés*. Azt gondolom, hogy a *közömbösség* kifejezés praktikusabb.

B.3.

- Katika, mondtad, hogy szívesen jársz rajzsakkörre. Mesélj még egy kicsit erről. Engem igazán érdekel. A kislányom is szeret rajzolni.

Tartózkodjanak a TV-műsoroktól, filmektől vagy fantáziálástól. Várjon a válaszra.

B.4.

- Katika, mesélj nekem valamilyen kellemes élményedről, amire jólesik visszagondolni. Bármilyen eseményről mesélhetsz, ami akár az iskolában, akár a családokban történt.

B.5.

- Mesélj kicsit többet arról, amit az előbb elkezdted mondani.

Tegyen fel különböző kérdéseket eltérő témakörökben; az egyik kérdés lehetőség szerint a személyiség belső tartalmára irányuljon: gondolatokra, érzésekre, benyomásokra vagy érzelmekre.

B.6.

- Már megosztottad velem az egyik kellemes élményedet. Köszönöm. Most kérlek, mesélj nekem egy olyan, veled megtörtént eseményről, amire nem szívesen emlékszel, amire rossz visszagondolni, bárhol történt is az eset.

Fontos! Ne említse konkrétan azt a helyszínt, ahol a vizsgálat tárgyát képező (bűn)cselekmény¹²¹ megtörtént vagy megtörténhetett.

B.7.

- Kérlek, mondj még többet arról, amit az előbb már elkezdted mesélni.

Tegyen fel különböző kérdéseket, hogy minél több információt szerezzen az eltérő témakörökből; az egyik kérdés lehetőség szerint a személyiség belső tartalmára irányuljon: gondolatokra, érzésekre, benyomásokra vagy érzelmekre. Ha a gyermek aggasztó információkat közöl, tárja fel röviden az információ lényegét, közben tegyen bizalmat keltő megnyilvánulásokat¹²² irányába. Érdemes ellenőrizni, hogy a gyermek korábban beszámolt-e róla (másnak):

- Beszélte nekem arról a nagyon kellemetlen dologról. Elmondtad ezt már másnak vagy másoknak (felnőtteknek) is?

---

¹²¹ A Protokoll eredetileg az „*állítólagos vagy gyanús erőszak*” (vajon, a gyermekkel szemben tanúsított „*nem gyanús*” erőszak nem képezi jogsértés tárgyát?) kifejezést használja. Az egyértelműség és a hazai büntetőeljárás jogszabályokhoz igazodás miatt, a „(bűn)cselekmény” vagy a „bűncselekmény gyanúja” szakszavak mellett tettem le a voksomat.

¹²² Az eredeti fordítás szerint: „*támogató nyilatkozatokat*” kell a gyermek irányába tenni. Azt gondolom, megfelelőbb a „*bizalmat keltő*”, vagy a „*bizalmat ébresztő*” kifejezés használata.

Ha a gyermek nemmel válaszol, mondja az alábbiakat:

- Szeretnéd, hogy segítsek elmondani valakinek, esetleg az anyukádnak?

B.8.

- Katika, nagyon örülök, hogy a bizalmadba fogadtál, és elmesélted nekem egy kellemes és egy kellemetlen élményedet. Szeretném, ha tudnád, nekem ezután is elmondhatsz mindent, bármit, ami veled történt, legyen az jó vagy rossz.

C) Az alapszabály elmagyarázása és begyakorlása

Tisztázza a kérdéseket a gyermek értelmi képességének megfelelően.

C.1.

- Katika, szeretnék még alaposabban megismerni téged, ezért ennek érdekében felteszek néhány kérdést. Ha esetleg olyasmit kérdezek, amit nem értesz, nyugodtan szóljál, hogy „*Erzsike néni, ezt nem értem*”. Rendben lesz így?

Szünet

- Katika, ha pedig esetleg nem értem, amit válaszolsz a kérdésekre, akkor kérni fogom, hogy magyarázd el, mondj nekem kicsit többet a dologról.

Szünet

- Ha viszont felteszek egy kérdést, amire nem tudod a választ, csak mondd nyugodtan, hogy „*nem tudom*”. Hogy megértsd, mire gondolok: ha pl. azt kérdezem tőled, mit ettem ma reggelire, mit fogsz rá válaszolni?

Várjon a válaszra. Ha a gyermek azt válaszolja „nem tudom”, mondja a következőket:

- Helyes, nagyon jól válaszoltál Katika. Hiszen honnan is tudhatnád, hogy mi volt a mai reggelim?

Ha a gyermek megpróbálja kitalálni a választ, mondja azt:

- Nem, Katika, nem értettél meg. Nem tudhatod a választ, hiszen amikor reggeliztem, nem voltál velem. Amikor nem tudod a választ, kérlek, ne találgass, csak mondd azt, hogy nem tudod.

Szünet

- De amennyiben tudod a választ a kérdésre, vagy emlékszel rá, nagyon fontos, hogy elmondd nekem. Rendben, Katika?

C.2.

- Ha esetleg nem úgy mondom valamit, ahogy volt, kérlek, figyelmeztess rá. Megteszed, Katika?

Várjon a válaszra.

- Hogy megértsd, mondok egy példát: ha azt mondanám, hogy te óvodáskorú fiú vagy, mit mondanál erre?

Ha a gyermek csak tagad, de nem javítja ki Önt, mondja a következőket:

- Mit mondanál, ha helytelenül óvodáskorú fiúnak neveznék?

Várjon a válaszra. Erősítse meg a gyermeket, ha helyes választ ad:

- Így van, Katika. Látom, megértetted. Most már tudod, hogyan figyelmeztess, ha valamit nem jól tudok, vagy olyasmit mondok, ami nem igaz.

Szünet

Javítsa ki a hibás választ:

- Nem, Katika. Te nem óvodáskorú vagy, hanem egy kisiskolás, hiszen nem óvodába, hanem már iskolába jársz. Szóval, ha azt mondom, hogy óvodáskorú fiú vagy, erre mit mondanál?

Erősítse meg a gyermeket, ha helyes választ ad, ha rossz választ ad, javítsa ki, és gyakorolják újra:

- Lássunk egy másik példát: ha azt mondanám, hogy itt állsz előttem *(mikor közben a kihallgatóval szemben ül egy széken)*, mit mondanál?

Várjon a válaszra.

- Rendben, Katika. Látom, már érted, hogyha rosszul mondok valamit, neked ki kell javítanom engem, és meg kell mondanod a helyes választ.

C.3.

- Tudod, nekem az a munkám, hogy gyermekekkel beszélgessek olyan dolgokról, amik velük történtek. Sok gyermekkel találkozom. Mivel megértem őket, és segíteni is tudok nekik, ezért őszintén elmondják az igazságot azokról a dolgokról, amik velük történtek. Katika, nagyon fontos, hogy te is elmondd nekem az igazat arról, ami veled történt.

D) További kapcsolatépítés és részleges memóriagyakorlat

A kihallgatás előtt, kérjük, határozzon meg egy friss, rövid, pozitív és jelentőségteljes eseményt, amelyben a gyermek aktívan részt vett. Ha lehetséges, olyan eseményt válasszon, ami a (bűn)cselekményhez közeli időszakban történt. Ha az inkriminált bűncselekmény egy meghatározott napon valósult meg, és/vagy konkrét eseményhez köthető, a gyermeket kérdezze egy másik eseményről.

- Örülök, hogy találkoztam veled Katika, és szeretnék egy kicsit jobban megismerni.

D.1. (Elsődleges felhívás)

- Úgy tudom, pár nappal ezelőtt ünnepeltétek a születésnapodat. Mesélj nekem egy kicsit arról, milyen volt ez a születésnapos zsúr? Mindent mondj el, az elejétől a végéig, hogy én is elképzelhessem, milyen volt a bulitok.

Abban az esetben, ha az esemény korábban nem volt megnevezve, kérdezze meg:

- Csináltál valami különlegeset mostanában? Voltál valahol, esetleg születésnapos bulin, vagy hasonló más összejövetelen?

Ha a gyermek nem nevez meg egyetlen konkrét eseményt sem, mondja a következőket:

- Azt szeretném kérni tőled, mondj el mindent, ami szombaton veled történt, attól kezdve, hogy felébredtél.

D.2. (Utólagos felhívások)

Ismételje el az első eseményt, amellyel a cselekmény elkezdődött. Ezután kérdezze meg:

- És azon a szombaton, miután felkeltél, mit csináltál, Katika?

Ebben a szakaszban végig ezt a kérdést ismételje olyan gyakran, ahányszor csak szükséges, egészen addig, amíg egy komplett beszámolót nem kapott a cselekményről.

- Köszönöm Katika, hogy annyi mindent elmondta nekem, de szeretnék még több kérdést feltenni azzal kapcsolatban, amiről eddig beszélgettünk.

D.3. (Időszakra korlátozott felhívások)

Próbáljon meg három időszakra korlátozott felhívást mondani, azonban a felhívások mennyiségét és típusát a gyermek képességeihez és reakciójához igazítsa.

- Katika, kérlek, mondj el mindent, ami a születésnapos buli kezdetétől a vendégek hazaindulásáig történt.

Ha a gyermeknek nehezebbé esik megértenie az Ön által megadott időszakmeneteket, mondja:

- Kérlek, mondj el mindent nekem, ami a születésnapos ünnepségen történt, attól kezdve, hogy a barátnőid/osztálytársaid a szüleid kíséretében megérkeztek a bulira?
- Köszönöm, Katika, hogy mindezt elmesélted nekem. Igazán szépen fejezed ki magadat, okosan beszélsz, ez segít nekem is elképzelni a történeteket.

D.4. (Célzott felhívások)

Próbáljon meg három célzott felhívást mondani, azonban a felhívások mennyiségét és típusát a gyermek képességeihez és reakcióihoz igazítsa.

Összpontosítson a gondolatokra és érzésekre is. A célzott felhívásokat két formában lehet alkalmazni:

- Korábban már említetted, hogy mit éreztél akkor. Mesélj egy kicsit még többet erről az érzésről.

D.5.

- Katika, köszönöm, hogy beszéltél nekem a születésnap buliról. Még beszéljünk egy kicsit erről. Nagyon fontos, hogy elmondj nekem minden olyan dolgot, ami ténylegesen megtörtént veled.

D.6.

- Katika, eddig hogy érezted magad? Nem fáradtál még el?

*Ha a lényegi szakaszt megelőzően, a gyermek nem működik együtt és vonakodik, fejezze be a kihallgatást. Ugorjon a **G)** fejezethez annak érdekében, hogy befejezze a kihallgatást, és tűzzön ki egy további kihallgatást a folytatólagos kapcsolatépítés érdekében (2. Függelék).*

E) Lényegi szakasz

E.1. (Rávezetés a lényegi kérdésekre)

*Fontos! Ha a gyermek határozott szóbeli ellenállást tanúsít anélkül, hogy bármilyen szinten is tagadná a sérelmére elkövetett (bűn)cselekményt, ugorjon az **E.1.a.** szakaszra („Bizalmat ébresztő kijelentések, a nyílt ellenállás leküzdésének elősegítése érdekében”), és igyekezzen feloldani a gátlását anélkül, hogy további rávezető kérdéseket tenne fel.*

- Most, hogy egy kicsit már megismertedtünk, szeretnék beszélgetni veled arról, miért is vagyunk itt.

*Amennyiben a kihallgatás bármely szakaszában a gyermek meggyanúsít¹²³ valakit, térjen át az **E.2.** részre. Ha a gyermek egy irreleváns eseményről számol be, mondja a következőket:*

- Megértettem, amit elmeséltél Katika. Még később is beszélgethetünk erről, de most szeretnék megkérni, hogy arról mesélj, ami veled történt.
- [**1.**] Tudom, hogy valami történt veled. Mondj el mindent arról, ami történt, az elejétől a végéig.
- [**2.**] Ahogy már említettem, az a munkám, hogy gyermekekkel beszélgessek olyan dolgokról, amik megtörténtek velük. Nagyon fontos, hogy elmondj nekem, mit gondolsz arról, miért vagytok itt, miért hozott ide téged ma az anyukád?

Ha a gyermek nem gyanúsít meg senkit, és tartózkodónak, vagy ellenállónak tűnik, szükséges lehet olyan általános bizalmat keltő kijelentéseket tenni irántuk, amelyek nem személyesen rá utalnak, és nem említik az erőszakot:

---

¹²³ A Protokoll eredetileg a „megvádol” kifejezést alkalmazza. Alapvetően a hazai büntetőeljárás jogszabályokhoz igazodás miatt, a „(meg)vádol” helyett a „(meg)gyanúsít” szakszavakat használom.

- [3.a.] Katika, tudod, nekem az a munkám, hogy meghallgassam a gyermekeket olyan dolgokról, amik megtörténtek velük.
- [3.b.] Katika, tényleg szeretném tudni azt, ha valami kellemetlen történt egy gyermekkel. Ezért vagyok itt.
- [3.c.] Katika, itt a gyermekek mindazokról a jó és rossz dolgokról beszélhetnek, amik velük megtörténtek. Az a munkám, hogy megpróbáljak segíteni a gyermekeknek.
- [4.] Hallottam, tegnap beszéltél egy tanárral az iskola udvarán, a szünetben. Kérlek, mondd el nekem is, hogy miről beszélgettetek.
- [5.] Látom, nagy, kék foltok vannak a karodon. Mondj el erről mindent, hogyan keletkeztek a foltok?
- [6.] Katika, történt veled valami szombat délután a születésnap bulin?

Ha a gyermek nem gyanúsít meg senkit, és tartózkodónak vagy ellenállónak tűnik, tegye fel a fenti bizalmat ébresztő kijelentéseket (3.a–c.) vagy a következő kinyilatkoztatásokat, amelyek személyesen a gyermekre utalnak, de még mindig nem említik az erőszakot:

- [3.d.] A beszélgetésünk alapján úgy érzem, egy kicsit már ismerlek. Bátoran elmondhatsz többet is magadról, akár jó, akár rossz dolgokat, amik veled történtek.
- [3.e.] Sokat meséltél magadról, köszönöm, hogy elmondtad. Miközben beszélgetünk, kérlek, mondd el nekem mindent, ami veled történt.
- [3.f.] Katika, ha van bármi, amit el akarsz mondani, nyugodtan mondd el, mert engem érdekel, számomra fontos, hogy megtudjam.

Ha a gyermek nem gyanúsít meg senkit, de nem is tagad: mérje fel, és tervezze meg a következő lépéseket. Ahhoz, hogy felmérje a helyzetet és eldöntse, folytatja-e a kihallgatást vagy sem, figyelembe veheti az ellenállás verbális és nonverbális jeleit. Fontolja meg a kihallgatás lezárását (ugorjon az E.1.b. pontra), és tervezzen meg egy későbbi kihallgatást (2. Függelék), ha úgy gondolja, hogy a gyermek ellenáll vagy vonakodik az együttműködéstől, azonban a későbbi kapcsolatépítés eredményes lenne. Folytassa a rávezető kérdések fokozatos feltételét, ha azt gyanítja, hogy:

- ✓ A bűncselekmény nem történhetett meg. [Mert, fontos lehet megtudni, hogy miből ered a gyanú].
- ✓ A gyermek nem érti meg a kihallgatás célját.
- ✓ A gyermek ellenáll a próbálkozásainak vagy kerüli az együttműködést, de komoly aggodalom merül fel a gyermek állapotával vagy a nyomozással kapcsolatban.
- [7.] Katika, bántott már téged valaki?
- [8.] Katika, csinált már valaki veled olyat, amiről azt gondoltad, hogy nem helyes?
- [9.] Katika nyúlt úgy hozzád, konkrétan valamelyik testrészedhez, idegen vagy ismerős felnőt, hogy neked az kényelmetlen volt, és/vagy félelmet ébresztett benned?

Ha a gyermek nem gyanúsít meg senkit, és tartózkodónak, vagy ellenállónak tűnik, azonban valamely nyilvánvaló bizonyíték gyanút ébreszt, használhatja a

fenti bizalmat keltő kijelentéseket (3. a–f.), vagy a következők közül valame-lyiket:

- [3.g.] Katika, a szüleid aggódnak érted, és nem csak ők, de én is szeretném tudni, hogy történt-e veled valami olyan szokatlan dolog, ami számodra kellemetlen volt, esetleg fájdalmat okozott?
- [3.h.] Katika, ha valami történt veled, és szeretnéd, hogy ne forduljon elő többet, elmondhatod nekem, sőt, megkérlek, hogy mondd el.
- [3.i–1.] Katika, ha nehezedre esik beszélni a történetekről, mondd el kérlek, hogy miért?
- [3.i–2.] Katika, látom rajtad, valami történt veled. Mi bánt?
- [3.i–3.] Katika, mi történne, ha elmondanád nekem?
- [3.i–4.] Katika, mondta neked valaki, esetleg megfenyegetett, hogy ne beszélj a veled történetekről?
- [3.j.] Néha a gyermekek azt hiszik, hogyha valami rossz történik velük, az az ő hibájuk, de a gyermekek nem felelősek azért, ami velük történt.
- [3.k.] Ha szeretnél velem beszélni a történetekről, azt dönts el te. Rád bízom, hogy beszélsz róla, vagy sem.
- [10.] Katika, valaki olyasmit mondott, hogy látta, amint a szombati születésnap bulin egy felnőtt férfi elhívott téged a ház mögé. A karodnál fogva szoroson fogott, és te láthatóan nem akartál vele menni. Szeretném megtudni, hogy ezután mi történt veled.

E.1.a. *(Bizalmat ébresztő kijelentések, a nyílt ellenállás leküzdésének elősegítése érdekében)*

Ha a gyermek kifejezetten nehezen vagy vonakodva fejezte ki magát, de nem tagadta az erőszakot, ahhoz, hogy megnyíljon, használhatja a fenti bizalmat keltő kijelentéseket (3.a–k.), vagy a következő kijelentéseket a nyílt ellenállás leküzdése érdekében:

- [3.l.] Katika, megértem, hogy nehezedre esik elmesélni a veled történeteket, de kérlek, kezdjünk el beszélgetni, és én majd segítek.
- [3.m.] Hidd el, sok gyermek hozzád hasonlóan tanácstalan, hogy miképpen meséljen el egy ilyen dolgot, de azért vagyok itt, hogy segítsék nekik ebben.
- [3.n.] Megértem, hogy restelled elmesélni a történeteket, de ha elmondod, mi zavar, mi bánt, én segíthetek.
- [3.o.] *Ha a gyermek bizalmatlanságát fejezte ki:* Annyira már megismeretek a beszélgetésünk során, hogy biztos vagyok abban, te tudsz beszélni erről a dologról is.
- [3.p.] *Amennyiben a gyermek azt mondja, hogy kifejezetten aggódik valami miatt, és úgy ítéli meg, az Ön segítségével valóban bízhat:* Ne aggódj, amit itt elmondasz, az a kettőnk titka marad, a többi gyermek nem fogja megtudni.
- [3.q.] A te választásod, hogy beszélsz-e róla, én pedig el fogom fogadni a döntésedet.

Amennyiben a kihallgatás során bármikor úgy tűnik, bűncselekmény történt, és úgy gondolja, hogy a gyermek visszahúzódó, vagy nem hajlik az együttműködésre, azonban a kapcsolatépítést elő fogja segíteni egy újabb találkozás,

*zárja le a kihallgatást, és tervezze meg a következőt (2. Függelék). Ha be akarja fejezni a kihallgatást, ugorjon a **G** szakaszra.*

E.2. (A cselekmény feltárása)

A kihallgatás lényegi részének egésze alatt mindvégig fontos, hogy megőrizze és elmélyítse a gyermekkel kialakított kapcsolatot, továbbra is használjon bizalomgerjesztő nyilatkozatokat, és említse meg a már szóba hozott gátlásokat, félelmeket és konfliktusokat.

E.2.a. (Nyílt felhívások)

[10.a.] (Felhívás a cselekmény elbeszélésére)

Ha a gyermek egy konkrét eseményt említ:

- Katika, azt mondtad nekem, hogy a szombati születésnap bulin, az egyik vendég felnőtt férfi a karodnál fogva hátravezetett a ház mögé, és ott a szoknyád alá nyúlt a kezével, és fogdosni kezdett, ami számodra kellemetlen és nagyon ijesztő volt. Kérlek, mondj el erről mindent, hogyan történt, részletesen, az elejétől a végéig.

Ha a gyermek megemlíti a cselekmények számát:

- Katika, azt mondtad nekem, hogy a szombati születésnap bulin, az egyik vendég felnőtt férfi a karodnál fogva hátravezetett a ház mögé, és ott a szoknyád alá nyúlt a kezével, és fogdosni kezdett, ami számodra kellemetlen és nagyon ijesztő volt. Azt is mondtad, hogy máskor is történt már ilyen. Kérlek, mondj el mindent az elejétől a végéig, attól kezdve, hogy megszólított az asztalnál, egészen addig, amikor már a ház mögött fogdosott. Mesélj a korábbi esetekről is.

Ha a gyermek általános leírást mond el, és emiatt nem tudja meghatározni a cselekmények számát:

- Katika, azt mondtad nekem, hogy a szombati születésnap bulin, az egyik vendég felnőtt férfi a karodnál fogva hátravezetett a ház mögé, és ott a szoknyád alá nyúlt a kezével, és fogdosni kezdett, ami számodra kellemetlen és nagyon ijesztő volt. Csak egyszer ért hozzád vagy több helyen is fogdosott? Csinál-e még valami mást is?
- Azt mondtad, hogy több helyen is megtapogatott. Kérlek, mondd el, hogy hol és hányszor nyúlt hozzád? (**10.a.**).

Ha a leírás továbbra is általános, mondja:

- Katika, azt mondtad nekem, hogy a szombati születésnap bulin, az egyik vendég felnőtt férfi a karodnál fogva hátravezetett a ház mögé, és ott a szoknyád alá nyúlt a kezével, és fogdosni kezdett, ami számodra kellemetlen és nagyon ijesztő volt. Mondj el kérlek mindent erről, részletesen, az elejétől a végéig.

[10.b.] *(Utólagos felhívások)*

Ismételje meg a gyermek elbeszélését arról az eseményről, amellyel a cselekmény elkezdődött. Ezután kérdezze:

- És azután mi történt? Folytasd, kérlek, a többi dolog is fontos lehet.

Tegyed fel ezt a kérdést olyan gyakran, ahányszor csak szükséges, egészen addig, amíg egy komplett beszámolót nem kapott a cselekményről.

[10.c.] *(Időszakra korlátozott felhívások)*

- Sok dolgot elmeséltél, amiből megértettem, hogy mi történt veled. Katika, most szeretnék további kérdéseket feltenni a molesztálásodról/zaklatásodról.
- Katika, gondolj vissza arra a szombat délutánra, és kérlek, mondd el mindent, ami attól a pillanattól kezdve történt, hogy a vendég férfi a ház mögé hívott, egészen addig, amíg a kezével a szoknyád alá nyúlva tapogatózott.

Ismételje ezt a kérdést olyan gyakran, ahányszor csak szükséges, egészen addig, amíg bizonyossá válik, hogy a cselekmény minden részlete tisztázott.

[10.d.] *(Céltelt felhívások)*

A céltelt felhívásokat két formában lehet alkalmazni:

- Kérlek, mesélj még arról, mitől volt rossz érzésed, miből gondoltad, hogy biztosan nem helyes az, ha téged, egy felnőtt férfi tapogatózott?
- Folytasd, kérlek, mesélj róla még többet.

*Ismételje ezt a kérdés ebben a szakaszban olyan gyakran, ahányszor csak szükséges. **Fontos!** A nyílt felhívásoknak mindenképp meg kell előznie a közvetlen kérdéseket.*

E.2.b. *(Közvetlen kérdések)*

Ha a gyanúval kapcsolatos valamely lényeges adat továbbra is hiányzik, vagy tisztázatlan a nyílt végű kérdések részletes feltevése után, tegyen fel közvetlen kérdéseket.

- **[11.]** Katika, azt mondtad, hogy a felnőtt férfi a szoknyád alá nyúlt, és tapogatózott téged. Pontosan mit értesz ez alatt? Ki volt az a férfi, mikor, hányszor és hol nyúlt a testedhez? Hogy értetted ezt?

***Fontos:** amennyiben lehetséges, párosítsa össze a nyílt végű kérdéseket a közvetlen kérdésekkel.*

- Kérlek, mesélj erről még többet, hogy tisztán láthassam, mi történt valójában.
- Ha többet tudok a dologról, jobban tudok segíteni.

E.2.c. (Többes cselekmények feltárása)

Amennyiben a [10.a–11.] pontban írt kérdésekre adott válaszban a gyermek egyetlen cselekményt említ:

- [12.] Katika, amit most elmondtál nekem, csak egyszer, ott, a születésnapon bulin, vagy máskor, máshol is megtörtént már veled?

Ha a gyermek azt válaszolta, hogy ezek a cselekmények több mint egy alkalommal (többször) történtek meg, menjen vissza a [10.a.] kérdéshez, és tárja fel a többi cselekményt is. Gyakran a legutolsó, illetve a legelső cselekményt érdemes feltárni, vagy azt, amelyre a gyermek a legjobban emlékszik.

E.2.d. (Szünet)¹²⁴

- Katika, szeretnék biztos lenni abban, hogy mindent jól értettem, amit itt és most elmondtál. Átnézem a jegyzeteimet is, és még egyszer átgondolom, amit eddig hallottam tőled. Ha szükséges, és ha nem bánod, további kérdéseket fogok még feltenni annak érdekében, hogy tisztán lássam, valójában mi történt veled.

A szünet alatt tekintse át a kapott információkat, vizsgálja meg, van-e bármilyen hiányzó információ, és tervezze meg a kihallgatás további részét. Ügyeljen arra, hogy opciós kérdéseket írásban fogalmazzon meg, és gondolja át, miképpen helyettesíthetné nyílt végű vagy közvetlen kérdésekkel.

E.2.e. (Opciós kérdések – Információgyűjtés arról, amiről a gyermek nem beszélt)

A fókuszált kérdéseket abban az esetben tegye fel, ha már próbált egyéb megközelítéssel információhoz jutni, azonban egyértelművé vált, hogy valamilyen perdöntő adat továbbra is hiányzik. Fontos: amennyiben lehetséges, párosítsa össze az opciós kérdéseket a nyílt felhívásokkal („Mondj el mindent erről!”).

Többes cselekmény esetén vezesse rá a gyermeket saját szavaival a releváns elkövetésre.

- [13.] Katika, említetted, hogy a ház mögött fogdosott az a felnőtt férfi. Amikor ez történt, szerinted láthatott benneteket valaki, esetleg volt valaki a közeletekben?
- Katika, amikor azt mondtad, hogy a konyhában voltál azzal a felnőtt férfivel, volt ott valaki más is veletek?

Adott esetben folytassa egy felhívással:

- Mondj el mindent, konkrétan hol és hogyan fogdosott az a felnőtt férfi.

Mielőtt rátér a következő cselekményre, győződjön meg róla, hogy minden hiányzó adatot megszerzett a konkrét cselekményről.

---

¹²⁴ Az eredeti Protokollban itt a „Pause” helyett a „Break” szó szerepel, amely szünetet, pihenést is jelent.

F) Információtovábbítás

- Elmesélted, milyen okból jöttetek ma ide az anyukáddal. Sok mindent elmondtál nekem, ami segít megérteni, hogy mi történt veled.

Ha a gyermek megemlítette, hogy másnak is beszélt az esemény(ek)ről, mondja azt:

- Most szeretném megtudni, hogy a többi jelenlévő személy, miképpen jött rá, hogy veled valami kellemetlen dolog történhetett.

Ha a gyermek nem említette, hogy elmondta volna másnak a történeteket, vizsgálja meg ennek lehetőségét, és mondja a következőt:

- Esetleg tud valaki más is arról, ami veled történt?

Ezután derítse föl a közlés folyamatát, megjelölve a közlés időpontját, körülményeit, címzettjét, a cselekmény valószínű megbeszélését és a közlésre adott reakciókat, mind a gyermek, mind pedig a címzett oldaláról. Tegyen fel nyílt végű kérdéseket, amikor csak lehetséges.

G) A kihallgatás lezárása

- Katika, mit fogsz csinálni azután, hogy befejeztük ezt a beszélgetést?

Beszéljen a gyermekkel pár percig egy semleges témáról.

III. Függelék

A III. részben négy függelék szerepel: 1. *Kapcsolatépítés rajzolással*; 1. *Ha további kihallgatás szükséges*; 3. *Befolyásolás-mentes támogatási technikák*; 4. *Befolyásolás-mentes támogatási technikák (1. Táblázat)*, ez utóbbit az *eredeti Protokoll* nem tartalmazta.

1. Függelék Kapcsolatépítés rajzolással

Ha a gyermek nem válaszol, zárkózik, ijednek vagy figyelemhiányosnak tűnik a kapcsolatépítési fázis során, alkalmazhatja a következő felhívást:

- Katika, szeretnél lerajzolni valami olyasmit, ami a kedvenc elfoglaltságoddal kapcsolatos?
- Katika, szeretnél lerajzolni valami kellemes élményt, ami veled történt?

Ajánlja fel a gyermeknek üres lapot és rajzeszközöket, és hagyja a gyermeket rajzolni pár percig. Üljön a gyermek mellé, mosolyogjon és biztassa a beszélésre, miközben rajzol. Ne értelmezze a rajzot. Mellőzze a gyermek rajzát, és csak azokra a szóbeli információkra figyeljen, amit a gyermek a rajzolás során,

vagy azután a nyílt felhívásoknál említett. Ha a gyermek nem beszél a rajzolás során, vagy azután, használjon nyílt felhívásokat:

- Kérlek, mesélj egy kicsit a rajzodról. Mit ábrázol ez a rajz, milyen emlékeid fűződnek hozzá?

Ha a gyermek befejezte a rajzolást, dicsérje meg:

- Nagyon szépen sikerült a rajzod, Katika. Köszönöm, hogy rajzoltál nekem, és megosztottad velem is az élményedet.

---

2. Függelék

Ha további kihallgatás szükséges

További kihallgatás végezhető, ha a kihallgató úgy gondolja, hogy egy másik alkalommal jobb kapcsolatot lehet kialakítani a gyermekkel, és nagyobb betekintést nyerhetünk abba, hogy az erőszak megtörtént-e vagy sem (rávezető rész). Néha két-három kihallgatás is szükséges lehet.

Általános irányelvek a további kihallgatáshoz:

1. Gyűjtsön személyes információkat a gyermekről valamilyen külső forrásból annak érdekében, hogy elősegítse a kapcsolatépítésre vonatkozó próbálkozásait (pl.: érdeklődési kör, gyermek által tapasztalt pozitív élmények, egyéb releváns információk).
2. A későbbi kihallgatás előtt tekintse át a korábbi kihallgatáson megszerzett információkat, hogy felfrissítse a memóriáját a gyermekkel való beszélgetéshez.
3. A gyermektől, valamint a körülményektől függően már a kihallgatás elején megemlíthetők röviden az alapszabályok, ahelyett, hogy teljesen begyakorolnák azokat.
4. A kapcsolatépítési szakasz alatt kérdezősködjön a barátokról, érdeklődési körről, lényeges eseményekről, vagy olyan témákról, amiket a korábbi alkalmakkor már megbeszéltek.
5. Ha a kihallgatás bármely részében a gyermek meggyanúsít valakit, vagy valamilyen perdöntő információt említ, térjen át a kihallgatás lényegi szakaszára [**E**] szakasz].
6. Általánosságban a további kihallgatásnak a Protokoll menetét kell követnie, azzal, hogy szükség szerint módosítani kell az előző kihallgatásra való utalással a korábban kialakított kapcsolat fejlesztése érdekében. Például:
  - Talán emlékszel, Nagy Erzsébetnek hívnak...
  - Ma megint itt van a kamera is, hogy megörökítse a beszélgetésünket...
  - Amikor legutóbb találkoztunk, azt mesélted, szeretsz rajzolni...
7. A kihallgatás menetével, és a rávezető résszel kapcsolatos előrehaladást és döntéshozatalt a Protokollban rögzített kritériumok alapján kell elvégezni.

3. Függelék Befolyásolás-mentes támogatási technikák

Befolyásolás-mentes támogatási technikák: A) A gyermek név szerinti megszólítása; B) A bizalom megalapozása; C) Megerősítés; D) A bizalom hangsúlyozása; E) Ézelmi támogatás; F) Kedves ösztönzés; G) Helytelen támogatási módszerek.

A) A gyermek név szerinti megszólítása

Szólítsa meg a gyermeket személyesen, a keresztnévét használva. Kerülje a túlzott kedveskedést (édesem, drágám, szívem, stb.).

B) A bizalom megalapozása

A gyermek üdvözlése

- Katika, örülök, hogy találkoztunk, és beszélgethetünk. Engem Nagy Erzsébetnek hívnak.
- *A gyermek korától függően:* Szólíts nyugodtan Erzsike néniinek. *Vagy:* Ha nem bánod, tegeződhetünk.

A gyermek iránti személyes érdeklődés kifejezése

- Mivel első alkalommal találkoztunk, szeretnék jobban megismerni, és megtudni, mi bánt téged, mi történt veled?

Apróbb, jóindulatú gesztusok

- Nem fázol?
- Ha szükséged van rá, csak szólj nyugodtan, megmutatom, hol a mosdó.
- Hoztam neked ásványvizet, ha esetleg beszélgetés közben megszomjaznál.
- Belenézhetsz a kamerába, ha érdekel.
- Szólj, ha a beszélgetés során elfáradtál, akkor tartunk egy kis szünetet.

C) Megerősítés

Megerősítő viselkedés

Kerülje az „osztályzást” („nagyon jól mondtad”), és fejezze ki megerősítését határozott formában („köszönöm, hogy beszéltél az apukádról”).

- Teljesen érthetően mondtad el a történeteket.
- Nagyon sok adatot elmondtál, és ez fontos volt.
- Sokat segítettél, hogy megértsem a történeteket.

Köszönet és elismerés

- Szeretném megköszönni a segítségedet.
- Nagyra értékelem, hogy beszélgettél velem.
- Köszönöm, hogy megpróbáltál visszaemlékezni, és elmondtad, mi történt veled. Köszönöm, hogy megosztottad velem mindazt, ami veled történt.

A gyermek döntésének tiszteletben tartása

- Te döntöd el, szeretnél-e beszélni a történekről, vagy sem, az én feladatom pedig az, hogy meghagyjam neked a választás lehetőségét.

D) A bizalom hangsúlyozása

A kialakult kapcsolatra való utalás

- Sok mindent meséltél magadról, és ezáltal úgy érzem, már jobban ismerlek. Most, hogy megismerkedtünk, megoszthatod velem...

A törődés kifejezése

- Itt vagyok, és segíteni szeretnék neked.
- Én is aggódom érted, nem csak az anyukád.
- Fontos nekem, hogy megtudjam, mi történt veled, mert csak akkor tudok segíteni. És én nagyon szeretnék segíteni...

Annak hangsúlyozása, hogy a kihallgató olyan ember, akinek megnyílhathat a kihallgatott

- Ha történt veled valami, én itt vagyok, és meghallgatlak.
- Bízhatok bennem és elmondhatod, ha történt veled valami.
- Megoszthatod velem a titkot, bármilyen kellemetlen dologról is van szó.
- Sok gyermekkel beszélgettem már, akik elmondták, hogy mi történt velük.
- A munkám része, hogy meghallgassam azokat a gyermekeket, akiknek valamilyen problémájuk van.

E) Érzelmi támogatás

A gyermek által kifejezésre juttatott problémák általánosítása

- Sok gyermek nehezen nyílik meg, nem egyszerű beszélniük a velük történt kellemetlen dolgokról.
- Sok gyermek szégyelli magát a beszélgetés elején, de aztán felbátorodik, és minden rendbe jön.
- Sok gyermeknek vannak titkai, én azért vagyok itt, hogy azokat meghallgassam.

Empátia

- Megértem, hogy nem könnyű erről beszélned.

A gyermek érzéseinek ellenőrzése

- Nem fáradtál még el? Tudjuk folytatni a beszélgetést, vagy tartsunk egy kis szünetet?
- Hogy érzed magad most, hogy befejeztük a beszélgetést?
- Hogy éreztél magad azelőtt, hogy beszélgetni kezdtünk?
- Hogy éreztél magad beszélgetés közben?

Érzelmek feltárása

- Kérlek, mesélj még a félelmedről. Könnyebb lesz, ha kibeszéled magadból.

- Látom, hogy sírsz. Elmondod, mi bánt?
- Azt mondtad, nem beszélhetsz erről nekem. Mondd el az okát.

Érzelmek felelevenítése

- Azt mondtad, hogy undorodtál (féltél, megbotránkoztál, stb.).

Nyílt kérdések a (bűn)cselekmény alatti érzésekről és gondolatokról

- Azt mondtad, undorodtál (féltél, megbotránkoztál, stb.), és el akartál rohanni. Kérlek, mesélj erről egy kicsit többet.

Érzelmek elfogadása és felismerése

- Azt mondtad, fájdalmas volt.
- Megértettem, amit elmeséltél nekem.

Megnyugtatás

- Ne aggódj, ami itt elhangzik, azt a többi gyermek nem fogja megtudni.
- Arra törekszünk, hogy segítsünk olyan embereken, akiket mások bántottak.
- Néha segít a gyermekeknek, ha kibeszélhetik magukból a velük történeteket, ha megoszthatják másokkal a nyomasztó titkaikat.

Mentesítés a felelősség alól

- Nyugodj meg, ha valami rossz történt veled, valaki bántott, az nem a te hibád, te nem vagy felelős azért.

Általánosítás

- Ha ilyen rossz dolgok történnek a gyermekekkel, az sohasem az ő hibájuk.

Elnyomott érzelmek és konfliktusok feltárása

- Látom, nehéz erről beszélned. Mondd el nekem, mi miatt aggódsz, mi az, ami bánt?

F) Kedves ösztönzés

Óvatos hangsúlyozása annak, hogy a gyermek az információk kulcsforrása

- Nem pusztán kíváncsiságból érdeklődöm a részletek felől, hanem azért, mert szeretném megérteni, mi történt veled, mert én nem voltam jelen, amikor az megesett.

Az előadás legitimálása

- Beszélhetsz jó dolgokról, és rossz dolgokról is.
- Ebben a szobában bármit elmondhatsz, az itt elhangzottakat nem tudja meg senki olyan, akire nem tartozik.
- Ne zavartasd magad. Nyugodtan mondd el, szó szerint, hogy mi hangzott el akkor, amikor ez megtörtént veled.

- A gyermekek őszintén elmondják nekem, hogy mi történt velük, és ez azért jó, mert a dolgok ismeretében segíteni tudok nekik.

A bizalom kifejezése

- Ahogy hallgatlak, meggyőződésem, hogy jól el tudod mondani, ami történt.
- Biztos vagyok benne, hogy el tudod mondani.

Segítség felajánlása

- Szeretném megkönnyíteni számodra a helyzetet. Te mondd meg, mit szeretnél, hogyan tudnék segíteni neked?
- Könnyebb lenne számodra, ha nem beszélgetni kellene, hanem leírhatnád a történeteket?
- Kezdjünk el beszélgetni, és majd olyan kérdéseket fogok feltenni, amivel segíthetek neked, hiszen azért vagyok itt.

Nonverbális kommunikációra (kapcsolatra) ösztönzés

- Kérlek, folytasd, és közben nézz rám, hogy jobban lássalak. Így könnyebben megértjük egymást.

Információközlésre ösztönzés

- Kérlek, folytasd, és mondd el nekem, mi történt.
- Hidd el, nagyon fontos, hogy elmondd nekem, ha valami kellemetlen dolog történt veled.

G) Helytelen támogatási módok

1. *Befolyásoló/sugalló támogatás:* feltételezések alkalmazása, szelektív megerősítés, a bűncselekmény (erőszak) idő előtti említése a rávezető szakasz során.
  2. *Alaptalan támogatás:* irreális ígérek vagy megnyugtatók.
  3. *Konfrontáció:* a kihallgató kérdőre vonja a gyermeket, azt sugallva, hogy az általa közölt információ ésszerűtlen, más adatok által cáfolt vagy önmagával ellentétes.
  4. *Feszültségkeltés:* félbeszakítás, a gyermek kijelentéseinek vagy magatartásának kritizálása, erőszakos magatartás, a gyermek más néven nevezése (pl. gúnynévvel illetése).
  5. *Adekvát válaszok hiánya:*
    - a gyermek érdeklődésének és kívánságainak szűrése,
    - fizikai sérülések pontatlan leírása (célravezetőbb támogatónak lenni),
    - ellenállás, kihagyás (megállás, „nem tudom” válaszok), tagadások, érzelmek vagy stressz kinyilvánítása.
-

4. Függelék (1. Táblázat) Befolyásolás-mentes támogatási technikák

BEFOLYÁSOLÁS-MENTES TÁMOGATÁSI TECHNIKÁK		
A)	A gyermek név szerint megszólítása	
B)	A bizalom megalapozása	A gyermek üdvözlése A gyermek iránti személyes érdeklődés kifejezése Apróbb, jóindulatú gesztusok
C)	Megerősítés	Megerősítő viselkedés Köszönet és elismerés A gyermek döntésének tiszteletben tartása
D)	A bizalom hangsúlyozása	A kialakult kapcsolatra való utalás A törődés kifejezése Kihangsúlyozása annak, hogy a kihallgató olyan ember, akinek megnyílhat a kihallgató
E)	Érzelmi támogatás	A gyermek által kifejezésre juttatott problémák általánosítása Empátia A gyermek érzéseinek ellenőrzése Érzelmek feltárása Érzelmek felelevenítése Nyílt kérdések felvetése a (bűn)cselekmény alatti érzésekről és gondolatokról Érzelmek elfogadása és felismerése Megnyugtatás Mentesítés a felelősség alól Általánosítás Elnyomott érzelmek és konfliktusok feltárása
F)	Kedves ösztönzés	Óvatos hangsúlyozása annak, hogy a gyermek az információk kulcsforrása Az előadás legitimálása A bizalom kifejezése Segítség felajánlása Nonverbális kommunikációra (kapcsolatra) ösztönzés Információközlésre ösztönzés
G)	Helytelen támogatási módok	Befolyásoló/sugalló támogatás Alaptalan támogatás Konfrontáció Feszültségkeltés Adekvát válaszok hiánya

IV.

A gyermekkorú kihallgatásával összefüggő speciális szabályok, valamint a gyermek- vagy különleges meghallgató szobával kapcsolatos felvetések

„A gyermekmeghallgató szobák olyan helyiségek a rendőrségeken és a bíróságon, amelyekben barátságos a berendezés, és ezért ott kényelmesebben érezheted magad, mint egy tárgyalóteremben.”¹²⁵

Néhány, a gyermekkorú kihallgatásával összefüggő különös szabály

A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság az eljárás során folyamatosan vizsgálja, hogy a sértett a személyiségét és életviszonyait jellemző tényekre és körülményekre, a bűncselekmény jellegére vagy az elkövetés körülményeire tekintettel olyan különleges bánásmódot igénylő személy-e, akiről megállapítható, hogy a büntetőeljárársban sajátos szükségletekkel rendelkezik (a továbbiakban: különleges bánásmódot igénylő sértett).

Ha a sértett a büntetőeljárás megindításakor a tizennyolcadik életévét nem töltötte be (idetartozik tehát a gyermekkorú sértett is), különleges bánásmódot igénylő sértettnek kell tekinteni.

Amennyiben a büntetőeljárásban különleges bánásmódot igénylő sértett vesz részt, akkor a bíróságnak, az ügyésznek és a nyomozó hatóságnak az eljárás során a különleges bánásmódot igénylő sértett lehető legnagyobb kíméletével kell eljárnia. Ennek során a sértett igényeinek a figyelembevételével különösen a 167. § (1) bekezdésében,¹²⁶ a 207. § (5) bekezdésében,¹²⁷ a 211. § (4a) bekezdésében,¹²⁸ a 213. § (4) bekezdésében,¹²⁹ a 244/A. § (2) bekezdésében,¹³⁰ a 292. § (2) bekezdésében,¹³¹ a 293. § (2) bekezdésében¹³² meghatározott intézkedések alkalmazására kell törekedni. A különleges bánásmódot igénylő sértettet érintő eljárási cselekményeket, ha az az eljárás érdekeit nem sérti, a sértett kíméletével, lehetőség szerint az igényeinek a figyelembevételével kell előkészíteni és végrehajtani.

¹²⁵ <http://birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/gyermekkozpontu-igazsagszolgalatas/gyermekmeghallgato-szobakrol> – Bíróság (letöltés: 2017. május 13.).

¹²⁶ A tizennegyedik életévét be nem töltött tanú kihallgatását kép- vagy hangfelvevővel, vagy egyéb berendezéssel kell rögzíteni.

¹²⁷ Az ügyész, a gyanúsított, a védő, a tanú érdekében eljáró ügyvéd, valamint a kiskorú tanú gondozója és törvényes képviselője a tanúnak vagy kivételes esetben a gyanúsítottnak a zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatását is indítványozhatja.

¹²⁸ Ha az illetékességi területén van tizennegyedik életévét be nem töltött személy meghallgatására szolgáló helyiség, a nyomozási bíró a tizennegyedik életévét meg nem haladott tanú meghallgatása esetén az ülést ilyen helyiségben is megtarthatja.

¹²⁹ A tizennegyedik életévét be nem töltött tanú kihallgatását kép- vagy hangfelvevővel, illetve egyéb berendezéssel kell rögzíteni.

¹³⁰ A tanács elnöke zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatását rendelheti el a tizennegyedik életévét be nem töltött tanúnak; a különleges bánásmódot igénylő sértettnek [Be. 244/A. § (2) bekezdés a) és c) pontja].

¹³¹ A különleges bánásmódot igénylő sértett tanúkenti kihallgatása esetén a kihallgatandó sértett vagy képviselője is indítványozhatja a vádlott tárgyalóteremből történő eltávolíttatását.

¹³² Az emberi méltóság megőrzésének biztosítása; a befolyásolásra alkalmas, illetőleg a választ magában foglaló, nem az ügyre tartozó, arra illetéktelen személy által feltett, a tárgyalás tekintélyét sértő, vagy az ismételtlen ugyanarra a tényre irányuló kérdésre a felelet megtiltása [vesd össze: Be. 290. § (2)–(3) bekezdése].

*A különleges bánásmódot igénylő sértetti minőség megállapításának kezdeményezésével, illetve annak vizsgálatával kapcsolatos iratokat a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság az iratok között elkülönítve, zártan kezeli.*¹³³

A tizennegyedik életévét meg nem haladott személyt (másképpen: gyermekkorút) csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható. A kihallgatása esetén, a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetést mellőzni kell [Be. 86. § (1) bekezdése]. E rendelkezés jogpolitikai indoka az, hogy a tizennegyedik életévét meg nem haladó személlyel szemben – bizonyos kivételektől eltekintve – büntetethőséget kizáró ok áll fenn [Btk.¹³⁴ 15. § a) pontja és 16. §]. Hamis tanúzás (Btk. 272. §) miatt tehát a gyermekkorú nem büntetendő.

A tizennegyedik életévét meg nem haladott személy tanúkénti kihallgatását megelőzően be kell szerezni azokat a bizonyítékokat, amelyek elkerülhetővé teszik a gyermekkorú kihallgatását. Ha a gyermekkorú tanú kihallgatása elengedhetetlen, azt a nyomozó szervnek olyan tagja végezze, aki ilyen irányú felkészültséggel rendelkezik. A gyermekkorú kihallgatását lehetőleg a tanú életkori sajátosságainak megfelelő környezetben kell elvégezni (erre később még kitérek). Amennyiben megalapozottan feltehető, hogy a gyermekkorú tárgyaláson történő kihallgatása fejlődését károsan befolyásolná, a nyomozási bíró általi kihallgatását kell kezdeményezni (Nyer.¹³⁵ 22. §).

*A tizennegyedik életévét be nem töltött személyt akkor lehet szembesíteni, ha a szembesítés a kiskorúban*¹³⁶ *nem kelt félelmet:* ne felejtsük el, hogy a szembesítés egyfajta speciális, úgynevezett párhuzamos kihallgatás [Be. 124. § (3) bekezdése]. Ez a rendelkezés megítélésem szerint különösebb kommentárt nem igényel. Megjegyezni kívánom azonban, hogy a gyakorlatban a gyermekkorú szembesítésére igencsak ritkán kerül sor.

Az ügyész és a nyomozó hatóság – egyéb eljárési cselekmények mellett [Be. 183. § (1) bekezdése] – *a kihallgatásról felvett jegyzőkönyv ismertetésénél, ha az érintett személy írni-olvasni nem tud, illetve a tizennegyedik életévét nem töltötte be,* hivatalból, vagy a gyanúsított, a védője, valamint az érintett személy indítványára *hatósági tanút alkalmaz.* Hatósági tanú hivatalból is alkalmazható, ha az eljárési cselekménnyel érintett személy az érdekeinek védelmére egyéb okból feltehetően nem képes [vesd össze a Be. 183. § (2) bekezdésével].

A nyomozási bíró a vádirat benyújtása előtt az ügyész indítványára kihallgatja a tizennegyedik életévét be nem töltött tanút, ha megalapozottan feltehető, hogy a tárgyaláson történő kihallgatása a fejlődését károsan befolyásolná. A tanú kihallgatásának indítványozását a törvényes képviselő, a gondozó és a tanú érdekében eljáró ügyvéd az ügyésznél kezdeményezheti [Be. 207. § (4) bekezdése]. A Be. hivatkozott rendelkezését egyes nyomozó

¹³³ Részletesebben lásd a Be. 62/B–C. § (A sértettre vonatkozó különös rendelkezések), a Nyer 10/A. § (Különleges bánásmódot igénylő személy meghallgatása), valamint a 2012/29/EU irányelv 22. cikkének rendelkezéseit.

¹³⁴ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.)

¹³⁵ A 23/2003. (VI. 24.) BM–IM együttes rendelet, a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól (Nyer.).

¹³⁶ Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:10. § (1) bekezdés első mondata].

hatóságok úgy értelmezik, hogy gyermekkorú (sértett) tanút – minden különösebb indok nélkül – ab ovo a nyomozási bíró hallgatja ki [vesd össze: a Nyer. 22. § (3) bekezdésével]. Megjegyzendő, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött tanú nyomozási bíró által történő kihallgatásán a nyomozási bírón, a jegyzőkönyvvezetőn és – ha szükséges – a tolmácson kívül csak az ügyész, a tanú érdekében eljáró ügyvéd, a tanú törvényes képviselője és gondozója lehet jelen. A tanú kihallgatásáról a gyanúsítottat és a védőt utólag kell értesíteni azzal, hogy a kihallgatásról készült jegyzőkönyvet az ügyésznél megtekinthetik.

A tizennegyedik életévét be nem töltött tanú kihallgatását kép- vagy hangfelvevővel, illetve egyéb berendezéssel kell rögzíteni. A felvétel a jegyzőkönyvet nem pótolja. A felvételtől készült másolaton a tanú személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságai – például arcképe, hangja – technikai úton torzíthatók. [vesd össze: a Be. 213. § (2)–(4) bekezdésével, valamint a 14. életévét be nem töltött személy tanúkénti kihallgatásának törvényi lehetőségéről szóló 68/2008. BK véleménnyel].

Felvetések a gyermek- vagy különleges meghallgató szoba alkalmazásáról¹³⁷

„Ha még nem múltál el 14 éves, és a rendőrség vagy a bíróság tanúként beidéztet, akkor ilyen helyiségben hallgatnak meg.

A meghallgatás azt jelenti, hogy a bíró kérdéseket tesz fel Neked, és ezekre kell válaszolnod. A szobában a meghallgatáson csak Te és a bíró, valamint szüleid lesznek jelen. Ha valamit nem értesz, vagy valamivel gondod van, nyugodtan kérdezhetsz a bírótól.

Csak az a dolgod, hogy az igazat mondd el.”¹³⁸

Az előző alfejezetben utaltam arra, hogy *a gyermekkorú sértett és/vagy tanú kihallgatását lehetőleg a tanú életkori sajátosságainak megfelelő környezetben kell elvégezni.* Különösen lényeges szempont ez akkor, amikor egy erőszakos (szexuális) bűncselekmény sértettje gyermekkorú. *Ehhez kapcsolódik az úgynevezett különleges meghallgató szobában történő kihallgatás jogintézménye (nem kevesen – még szakmai körökben is – ezeket a kihallgató helyiségeket „gyermekbarát” szobáknak aposztrofálják), amelyről a tizennegyedik életévét be nem töltött terhelt vagy tanú, valamint a különleges bánásmódot igénylő sértett meghallgatására szolgáló rendőrségi helyiség kialakításáról és ellenőrzéséről szóló 34/2015. (XI. 10.) IM rendelet, valamint a gyermekmeghallgató szoba használatbavételéről, használatának rendjéről szóló 1/2013. (I. 8.) ORFK utasítás ad eligazítást.*

A témával összefüggésben nem mellőzhető a *„Gyermekek központú igazságszolgáltatás”* programja sem, amelyet Magyarország Kormánya 2012-ben hirdetett meg. A gyermekközpontú igazságszolgáltatás olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, elsődleges

¹³⁷ E fejezet elkészítéséhez – az egyéb hivatkozások mellett – felhasználtam *A tanú kihallgatásának egyes kérdései* című tanulmányomat. Deres Petronella – Homicskó Árpád Olivér (szerk.): 65 *Studia in honorem Lajos Kovács, 183–203.* oldal (Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2014).

¹³⁸ <http://birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/gyermekkozpontu-igazsagszolgalatas/gyermekmeghallgato-szobakrol> – Bíróság (a letöltés időpontja: 2017. május 13.).

szempontként juttatja érvényre a részvételükkel folyó vagy őket érintő minden ügyben a gyermekek mindenekfelett álló érdekeit.

(A gyermekközpontú igazságszolgáltatásról részletesebben:

- <http://birosag.hu/allampolgaroknak/gyermekkozpontu-igazsagszolgalta-tas>, valamint
- <http://www.birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/gyermekkozpontu-igazsag-szolgalatas/folap.>)

A 34/2015. (XI. 10.) IM rendelet 1. § (1)–(3) bekezdése értelmében, a tizennegyedik életévét be nem töltött terhelt vagy tanú, valamint a különleges bánásmódot igénylő sértett meghallgatására szolgáló helyiséget (a továbbiakban: különleges meghallgató szoba) úgy kell kialakítani, berendezni, felszerelni, hogy az életkortól és nemtől függetlenül igazodjon a tizennegyedik életévét be nem töltött terhelt vagy tanú, illetve a különleges bánásmódot igénylő sértettek szükségleteihez, erősítse lelki és fizikai biztonságérzetüket. A különleges meghallgató szobában kép- és hangfelvétel készítésre és rögzítésére alkalmas technikai eszközöket biztosítani kell.

A különleges meghallgató szobák méretével, felszereltségével és berendezésével összefüggő szakmai követelményeket az IM rendelet melléklete tartalmazza.

Az 1/2013. (I. 8.) ORFK utasítás a különleges bánásmódot igénylő sértett [Be. 62/C. § (1) bekezdése és Nyer. 10/A. §] megnevezést nem használja, hanem a 14. életévét meg nem haladott, illetve gyermekkorú személy, valamint fiatakorú sértett, fiatakorú tanúként, továbbá fiatakorú elkövető¹³⁹ „gyermekmeghallgató” szobában történő kihallgatásáról rendelkezik (lásd az ORFK utasítás később hivatkozott pontjait).

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az ORFK utasítás „nem ismeri” a különleges meghallgató szoba megnevezést: következetesen a gyermekmeghallgató szoba terminus technicust használja. Ez jogszabály-szerkesztési hiba, ugyanis a 34/2015. (XI. 10.) IM rendelet hatálybalépését követően, a közjogi szervezetszabályozó eszköz rendelkezéseit nem igazították hozzá az IM rendelethez (erre a 2016. október 7-i módosításkor lett volna lehetőség). Megjegyzendő, hogy a Bíróság elnevezésű internetes honlap, ugyancsak gyermekmeghallgató szobáról ír.¹⁴⁰

Az ORFK utasítás a gyermekmeghallgató szoba használatának kötelező és ajánlott eseteit határozza meg. A gyermekmeghallgató szoba használata

a) kötelező

aa) a büntetőeljárás során a 14. életévét meg nem haladott személy kihallgatása során azon területi, vagy helyi nyomozó hatóságoknál, amelyek illetékességi területén rendelkezésre áll tanúsítvánnyal rendelkező gyermekmeghallgató szoba, és a nyomozási bíró a gyermekkorú személy általa történő meghallgatására irányuló ügyészi indítványt elutasítja;

ab) a büntetőeljárás során azon területi, vagy helyi nyomozó hatóságnál, amelynek illetékességi területén tanúsítvánnyal rendelkező gyermekmeghallgató szoba van

---

¹³⁹ Fiatakorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem [Btk. 105. § (1) bekezdése].

¹⁴⁰ <http://birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/gyermekkozpontu-igazsagszolgalatas/gyermekmeghallgato-szobakrol> – Bíróság (a letöltés időpontja: 2017. május 13.).

- fiatalkorú sértett tanúként történő kihallgatása során akkor, ha a sérelmére elkövetett bűncselekmény természetére tekintettel megalapozottan feltehető, hogy az olyan mértékben érintette testi, értelmi, erkölcsi, érzelmi fejlődését vagy állapotát, hogy kihallgatását a lehető legkíméletesebb módon kell végrehajtani,
- fiatalkorú tanúként történő kihallgatása során, ha a tanú fokozott kímélete a bűncselekmény természetére figyelemmel indokolt,
- fiatalkorú elkövető kihallgatásakor, ha megalapozottan feltehető, hogy a bűncselekménnyel összefüggésben más bűncselekmény áldozatává vált;

b) ajánlott

ba) fiatalkorú sértett, fiatalkorú tanú kihallgatása során;

bb) fiatalkorú elkövető kihallgatása esetén.¹⁴¹

Az *ORFK utasítás* 8. pontja és a 9. pont *a)* alpontja *a gyermek- és fiatalkorú gyermekmeghallgató szobában történő meghallgatását/kihallgatását kógens módon előírja. A magam részéről azonban óva intenek mindenkit attól, hogy e rendelkezéseket mechanikusan alkalmazza.*

Szakmai körökben igencsak eltérő vélemények keringenek arról, hogy a gyermek- vagy a különleges meghallgató szobában történő „foglalkozás” mennyi időes kortól ajánlott (egyések szerint tíz év, mások szerint tizenkét év alatt mindenféleképpen), abban viszont majdnem mindenki egyetért, hogy a prepubertás kort meghaladó, tehát a nagyjából tizenkét év körüli (és annál idősebb) gyermekkorút ilyen jellegű szobában ne hallgassák ki. Jómagam ugyancsak osztom a kérdéses állásfoglalást: azt gondolom, a tizenkét év körüli és annál idősebb kiskorú, különösen a fiatalkorú – életkorából és személyiségéből adódóan – általában meg tudja ítélni a vele történetek tárgyi súlyát, valamint képes felmérni, hogy ami a különleges meghallgató szobában zajlik, az nem játék, hanem a sérelmére elkövetett bűncselekmény részeként egy kihallgatás, vagyis komoly dolog. A tizenkét éven felüli gyermekkorú és a fiatalkorú gyaníthatóan az egész szituációt egyfajta helyzetkomikumként élné meg, a saját szerepét pedig úgy értékelné, hogy a nyomozó hatóság nem veszi komolyan, hanem kisgyermekként kezeli. (Mivel vizuális alkat vagyok, most felötlik előttem a szexuális erőszak, amúgy „gyakorlott” közösülőnek számító, tizennegyedik életévét éppen hogy be nem töltött sértettje, illetve a tizenöt éves, kábítószerfüggő drogdíler, valamint az útonállásszerű rablás tizenhat éves elkövetője, amint plüssmacik társaságában, egy bababútorokkal berendezett, báránnyelű, égszínkéék tapétás szobában kihallgatják.) Végezetül néhány fénykép a gyermekmeghallgató szobákról: <http://www.birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/gyermekkozpontu-igazsagszolgalatas/gyermekmeghallgato-szobakrol>.

V. Szerkesztői utószó

A szerkesztői előszóban utaltam arra, hogy az új Be. hatálybalépését követően a gyermekkorú (akár sértett, akár tanú) kihallgatása az ügyész és a nyomozó hatóság kizárólagos hatásköre lesz.

---

¹⁴¹ Az 1/2013. (I. 8.) ORFK utasítás 8–9. pontja.

Az előszóban elhangzott az is, hogy a gyermekkorú kihallgatása során a lehető legpontosabb vallomás beszerzése, valamint a gyermek lelki sérülésének elkerülése céljából kiemelkedően fontos a megfelelő, a gyermek érdekeit és életkori sajátosságait figyelembevevő megközelítés, illetve kérdezési taktika alkalmazása, amely a kihallgatást végző személy részéről szakértelmet, ezzel együtt pedig megfelelő képzettséget feltételez.

Gyermekmeghallgató szoba¹⁴²

A kihallgatásra való felkészülést segítik a különböző, gyermekkorúak kihallgatásával kapcsolatos modellinterjúk ismerete, amelyek közül az egyik legkidogozottabb a NICHD Protocol (Protokoll). A Protokoll részletes javaslatokat és észrevételeket fogalmaz meg a kihallgatáskor alkalmazandó stílussal, a gyermek memóriájának működésével, a befolyásolhatósággal, a gyermeket érő megrázkódtatással kapcsolatban csakúgy, mint a meghallgató személytől elvárható magatartás vonatkozásában. A Protokollból sokat lehetne tanulni és hasznosítani, ezért célszerű lenne minél hamarabb átültetni a hazai (jog)gyakorlatba.

A dr. Lancsár Károly Bence fordítása alapján készült, általam szerkesztett és némileg továbbgondolt Protokollt ezennel közkinccsé tesszük. Mindketten bízunk abban, hogy a gyermek- és fiatalok sérelmére elkövetett bűncselekmények nyomozásával foglalkozók, valamint a rendészeti tanintézetek hallgatói számára jól hasznosítható (tan)segédletet sikerült összeállítanunk.

VI.

Forrás- és irodalomjegyzék

1. <http://birosag.hu/allampolgaroknak/gyermekkozpontu-igazsagszolgalta-tas> – Bíróság (letöltés: 2017. május 13.)
2. <http://birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/gyermekkozpontu-igazsagszolgalta-tas/gyermekmeghallgato-szobakrol> – Bíróság (letöltés: 2017. május 13.)
3. <http://birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/gyermekkozpontu-igazsagszolgalta-tas/folap> – Bíróság (letöltés: 2017. május 13.)
4. <http://nichdprotocol.com/wp-content/uploads/2013/03/AppendicesToProtocol.pdf> – NICHD Protocol Appendices [Függelék (letöltés: 2017. május 13.)]
5. <http://nichdprotocol.com/wp-content/uploads/2013/03/RevisedProtocolT-MWH2final-1.pdf> – NICHD Protocol [Protokoll (letöltés: 2017. május 13.)]
6. Kovács Gyula: *A tanú kihallgatásának egyes kérdései*. Deres Petronella – Homicskó Árpád Olivér (szerk.): 65 *Studia in honorem Lajos Kovács (Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2014)*

¹⁴² <http://birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/gyermekkozpontu-igazsagszolgalta-tas/gyermekmeghallgato-szobakrol> – Gyulai Törvényszék – Bíróság (letöltés: 2017. május 13.). Vajon, hol a hiba?

7. Rainer Lilla: *A gyermekközpontú igazságszolgáltatás polgári jogi aspektusai*. Magyar Bírói Egyesület honlapja – <http://www.mabie.hu/node/2496> (letöltés: 2017. március 1.)
8. Virág Csaba: *A polgári per igazságossága. Az alaki és anyagi igazságosság emlékezetkutatási kérdései*. Kúriai Döntések (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2013)

***